

Χρυσός Χορηγός
Piraeus

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Τρίτη
23 Δεκεμβρίου 2025

20:30

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Ρίχαρντ Στράους:
Σαλώμη

Όπερα κοντσερτάντε στην Κ.Ο.Α.

Κρατική Ορχήστρα Αθηνών
Λουκάς Καρυτινός | Μουσική διεύθυνση

ΡΙΧΑΡΝΤ ΣΤΡΑΟΥΣ (1864 – 1949)

Σαλώμη | μονόπρακτη όπερα | έργο 54 (σε μορφή κοντσερτάντε)

Ελένα Στίκινα | Σαλώμη

Βόλφγκανγκ Αμπλινγκερ-Σπερχάκε | Ηρώδης

Δημήτρης Τηλιακός | Ιωάννης Βαπτιστής

Κατερίνα Οικονόμου | Ηρωδιάς

Βασίλης Καβάγιας | Ναραβώθ & 1ος Ιουδαίος

Νεφέλη Κωτσέλη | Ακόλουθος & 1ος Σκλάβος

Ανδρέας Καραούλης | 2ος Ιουδαίος

Γιάννης Φίλιας | 3ος Ιουδαίος / 2ος Ναζωραίος

Διονύσης Μελογιαννίδης | 4ος Ιουδαίος

Διονύσης Τσαντίνης | 5ος Ιουδαίος / Καππαδόκης

Γιάννης Σελητσανιώτης | 1ος Ναζωραίος / 2ος Στρατιώτης

Αλέξανδρος Λούτας | 1ος Στρατιώτης

Δημήτρης Γιάκας | μουσική προετοιμασία

Μυρσίνη Χατζηκωνσταντή | βοηθός αρχιμουσικού

• **Διεύθυνση Κωτίδου** | υπεύθυνος
• **Χοροδιδάκμος Αγγελόπουλος** | πιάνο
• **Ζηνός Μουρίκης** | κλαρινέτο

Εργα των Ανδριάντη Αντρεσσον, Φαλόρενς Πράις, Άρον Κονλιαν, Τζορτζ Γκέρσουιν, Τόρου Τακεμίτσου, Τζο Σεμπάστιαν Μπας, Ένριο Μορίκονε, Είτορ Βίλα-Λόμπος, Μωρίς Ραβέλ, Ράμντο ντε Σαραζάτε και Χιόατσι Ντιντρί Σοστακόβιτς, Νίκου Σκακώτα, Τζον Γουίνιαμς, Τσεν Γ' Γκόχαν Στράους (νιού), Γκόχαν

Κρατική Ορχήστρα Αθηνών | Αλέξανδρος Μπαρτ | αρχειοποιεί

Ο γύρος του κόσμου
σε 80 (και κάτω) λεπτά
Πρωτοχρονιάτικο γκαλά

20:30 Μέγαρο Μουσικής Αθηνών | Αίθουσα Χρήστος Λαμπράκης

ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΥΝΑΓΜΑ
Δευτέρα & Τρίτη 29 & 30 Δεκεμβρίου
ΚΟΑ.GR

Η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών επικορηγείται από το Υπουργείο Πολιτισμού

Χορηγός Χορηγός Χορηγός

Χορηγός Χορηγός Χορηγός

Χορηγός Χορηγός Χορηγός

Χρυσός Χορηγός

Πiraeus

SystemCom

SKY express

CROWNE PLAZA HOTELS & RESORTS

Kosmos

2027 ΑΓΕΤΡΟ

3000-956

ΕΡΤ 1

ΕΡΤ 2

ΕΡΤ 3

ΕΡΤ 4

ΕΡΤ 5

ΕΡΤ 6

ΕΡΤ 7

ΕΡΤ 8

ΕΡΤ 9

ΕΡΤ 10

ΕΡΤ 11

ΕΡΤ 12

ΕΡΤ 13

ΕΡΤ 14

ΕΡΤ 15

ΕΡΤ 16

ΕΡΤ 17

ΕΡΤ 18

ΕΡΤ 19

ΕΡΤ 20

ΕΡΤ 21

ΕΡΤ 22

ΕΡΤ 23

ΕΡΤ 24

ΕΡΤ 25

ΕΡΤ 26

ΕΡΤ 27

ΕΡΤ 28

ΕΡΤ 29

ΕΡΤ 30

ΕΡΤ 31

ΕΡΤ 32

ΕΡΤ 33

ΕΡΤ 34

ΕΡΤ 35

ΕΡΤ 36

ΕΡΤ 37

ΕΡΤ 38

ΕΡΤ 39

ΕΡΤ 40

ΕΡΤ 41

ΕΡΤ 42

ΕΡΤ 43

ΕΡΤ 44

ΕΡΤ 45

ΕΡΤ 46

ΕΡΤ 47

ΕΡΤ 48

ΕΡΤ 49

ΕΡΤ 50

ΕΡΤ 51

ΕΡΤ 52

ΕΡΤ 53

ΕΡΤ 54

ΕΡΤ 55

ΕΡΤ 56

ΕΡΤ 57

ΕΡΤ 58

ΕΡΤ 59

ΕΡΤ 60

ΕΡΤ 61

ΕΡΤ 62

ΕΡΤ 63

ΕΡΤ 64

ΕΡΤ 65

ΕΡΤ 66

ΕΡΤ 67

ΕΡΤ 68

ΕΡΤ 69

ΕΡΤ 70

ΕΡΤ 71

ΕΡΤ 72

ΕΡΤ 73

ΕΡΤ 74

ΕΡΤ 75

ΕΡΤ 76

ΕΡΤ 77

ΕΡΤ 78

ΕΡΤ 79

ΕΡΤ 80

ΕΡΤ 81

ΕΡΤ 82

ΕΡΤ 83

ΕΡΤ 84

ΕΡΤ 85

ΕΡΤ 86

ΕΡΤ 87

ΕΡΤ 88

ΕΡΤ 89

ΕΡΤ 90

ΕΡΤ 91

ΕΡΤ 92

ΕΡΤ 93

ΕΡΤ 94

ΕΡΤ 95

ΕΡΤ 96

ΕΡΤ 97

ΕΡΤ 98

ΕΡΤ 99

ΕΡΤ 100

Καλλιτεχνικός Διευθυντής

Λουκάς Καρυτινός

Η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών έχει την έδρα της στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών ως Resident Orchestra

ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ

Υπεύθυνη έκδοσης

Αίλη Φιδετζή

Σύνταξη κειμένων

Τίτος Γουβέλης

Σύλληψη ιδέας & σχεδιασμός

Κωνσταντίνος Δακανάλης

LIFO PODCASTS

Συμφωνική Μουσική - Ιστορίες

Ακούστε τα Podcasts της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών

Εδώ:

ΣΥΝΔΕΘΕΙΤΕ

ΜΑΖΙ ΜΑΣ

@athensstateorchestra

Ρίχαρντ Στράους: Σαλώμη

Όπερα κοντσερτάντε στην Κ.Ο.Α.

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Αίθουσα Χρήστος Λαμπράκης

Η παρουσίαση της όπερας «Σαλώμη» του Ρίχαρντ Στράους που βασίζεται στο ομώνυμο θεατρικό έργο του Όσκαρ Ουάιλντ, σε μια ιδιαίτερα απαιτητική παραγωγή, δίνει την ευκαιρία στην Πειραιώς να εμπλουτίσει τη διαχρονική και δημιουργική συνεργασία της με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, υποστηρίζοντας το υψηλού επιπέδου καλλιτεχνικό και εκπαιδευτικό της έργο καθώς και την προσφορά της στην πολιτιστική ζωή της χώρας μας. Η συνεργασία μας με την Κ.Ο.Α., εντάσσεται στο πρόγραμμα Εταιρικής Υπευθυνότητας της Τράπεζας για την Τέχνη και τον Πολιτισμό. Ευχαριστούμε θερμά όλους τους εκλεκτούς και διακεκριμένους συντελεστές της σπουδαίας αυτής παραγωγής για την τιμητική μας συνεργασία.

Γιώργος Χαντζηνικολάου
Πρόεδρος Δ.Σ. Πειραιώς

Χρήστος Μεγάλου
Διευθύνων Σύμβουλος Πειραιώς

Χρυσός Χορηγός
Piraeus

ΡΙΧΑΡΝΤ ΣΤΡΑΟΥΣ

(1864 – 1949)
Σαλώμη, μονόπρακτο όπερα, έργο 54

Η γνωστή βιβλική ιστορία της Σαλώμης αναφέρεται (συνοπτικά) στο Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο (14: 3-11) και κάπως πιο αναλυτικά στο Κατά Μάρκον (6: 17-28), αλλά ουδείς εκ των δύο Ευαγγελιστών δεν την αναφέρει με το όνομά της. Τόσο το όνομα, όσο και περισσότερες λεπτομέρειες για το οικογενειακό παρελθόν και τη ζωή της Σαλώμης αναφέρονται από τον Εβραίο ιστορικό Ιώσηπο Φλάβιο (37 - 100 μ.Χ.) στο βιβλίο του «Ιουδαϊκή αρχαιολογία», που ανάγεται στα 93 - 94 μ.Χ. Σύμφωνα με αυτές τις πηγές, η Σαλώμη υπήρξε κόρη του Ηρώδη Β' Φιλίππου (πρίγκιπα της Ιουδαίας) και της Ηρωδιάδας, η οποία ήταν συγχρόνως και ανιψιά του. Ωστόσο, η Ηρωδιάδα εγκατέλειψε κάποια στιγμή τον άνδρα της, για να νυμφευτεί τον ετεροθαλή αδελφό του, Ηρώδη Αντίπα, τετράρχη της Ιουδαίας. Ο δεσμός και ο γάμος του Ηρώδη Αντίπα με την Ηρωδιάδα θεωρήθηκε παράνομος και ανίερος, μιας και παράβαινε τον Μωσαϊκό Νόμο – και ένας από εκείνους που ανοιχτά τον στηλίτευσε ήταν ο Ιωάννης ο Βαπτιστής. Υπό την πίεση της Ηρωδιάδας, που αποσκοπούσε στη φυσική εξόντωση του Ιωάννη, ο Ηρώδης διέταξε τη σύλληψη και φυλάκισή του – αλλά όχι και τον θάνατό του, μιας και τον σεβόταν ως ενάντερο άνθρωπο. Τότε (κατά τη βιβλική αφήγηση πάντα) η Ηρωδιάδα συνέλαβε το πανούργο σχέδιο, να βάλει τη νέα και όμορφη κόρη της, Σαλώμη, να χορέψει για τα γενέθλια του Ηρώδη έναν αισθησιακό χορό, που τόσο σαγήνευσε τον πατριό της, ώστε να της υποσχεθεί ως δώρο οτιδήποτε εκείνη του ζητούσε. Η Σαλώμη, καθ' υπόδειξη της μητέρας της, του ζήτησε το κεφάλι του Ιωάννη «επί πίνακι» και ο Ηρώδης, εξαναγκάστηκε (έστω και απρόθυμα) να τηρήσει την υπόσχεσή του και να πραγματοποιήσει την επιθυμία της, αποκεφαλίζοντας τον Βαπτιστή. Η ιστορία αυτή, στο πέρασμα του χρόνου και σε διαφορετικές εποχές, ενέπνευσε πληθώρα καλλιτεχνικών έργων σε πολλούς ποιητές, ζωγράφους και συνθέτες. Αλλά ειδικά κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα στη Γαλλία, το καλλιτεχνικό ενδιαφέρον για το στιγμιότυπο αυτό από τη ζωή της Σαλώμης, τον αισθησιακό χορό της και το μακάβριο αποτέλεσμα του, σημειώνει πρωτόγνωρη έξαρση. Ενδεικτικά και μόνο αξίζει να αναφέρουμε μερικά παραδείγματα: την περίοδο 1864-65, ο μεγάλος συμβολιστής ποιητής Στεφάν Μαλλαρμέ (1842 - 1898) γράφει ένα από τα διασημότερα ποιήματά του, την «Ηρωδιάδα»· το 1876 ο κατεξοχήν εκπρόσωπος του γαλλικού συμβολισμού στη ζωγραφική Γκυστάβ Μορό (1826 - 1898) ολοκληρώνει δύο (από τους πολλούς) διάσημους πίνακές του που απεικονίζουν τη Σαλώμη, με αντίστοιχους τίτλους «Η Σαλώμη χορεύοντας μπροστά στον Ηρώδη» και «Η οπτασία»· έναν χρόνο αργότερα (1877), ο συμπατριώτης του συγγραφέας Γκυστάβ

Φλωμπέρ (1821 - 1880) δημοσιεύει το τρίπτυχο «Τρεις Ιστορίες», η τρίτη εκ των οποίων τιτλοφορείται επίσης «Ηρωδιάδα», ενώ το 1881 ο σπουδαίος συνθέτης Ζυλ Μασνέ συνθέτει μία όπερα με τον ίδιο τίτλο και το ίδιο θέμα.

Ο μεγάλος Ιρλανδός συγγραφέας Όσκαρ Ουάιλντ (1854 -1900), εξοικειωμένος σχεδόν με όλα τα ανωτέρω καλλιτεχνικά έργα, βρέθηκε στο Παρίσι τον Οκτώβριο του 1891 και τότε ξεκίνησε να γράφει ένα θεατρικό έργο (στα γαλλικά) με τίτλο «Σαλώμη», τον ομώνυμο πρωταγωνιστικό ρόλο του οποίου προόριζε για τη θρυλική ηθοποιό Σάρα Μπερνάρ. Στο θεατρικό αυτό έργο, που εκδόθηκε το 1893 στη Γαλλία και την επόμενη χρονιά μεταφράστηκε στα αγγλικά, ο Ουάιλντ παρεκκλίνει από τη βιβλική αφήγηση (και από την ιστορία του Φλωμπέρ) παρουσιάζοντας τη Σαλώμη όχι ως ένα «αθώο» όργανο της «δαιμόνιας», μοιχαλίδας μητέρας της, αλλά ως πλήρως υπεύθυνη των πράξεών της, οι οποίες μάλιστα υπαγορεύονται από ένα αχαλίνωτο, ανεξέλεγκτο ερωτικό πάθος για τον Ιωάννη (που στο έργο αναφέρεται με την εβραϊκή εκδοχή του ονόματός του, δηλαδή ως Γιοκανάν). Μάλιστα, αυτή ακριβώς τη σεξουαλική διάσταση της ιστορίας απέδωσε εικονογραφικά (με υπέροχο ομολογουμένως τρόπο) στην πρώτη αγγλική έκδοση του έργου ο 21χρονος τότε Όμπρι Μπίρντσλι, που αν και πρόωρα χαμένος από φυματίωση αναγνωρίζεται σήμερα ως ένας από τους σημαντικούς εκπρόσωπος του κινήματος του αισθητισμού – όπως άλλωστε και ο Ουάιλντ. Τελικά, η «Σαλώμη» λογοκρίθηκε και απαγορεύτηκε να ανέβει στην Αγγλία. Η πρεμιέρα της δόθηκε στο Παρίσι στις 11 Φεβρουαρίου 1896, αλλά ο συγγραφέας δεν μπόρεσε να την παρακολουθήσει, μιας και βρισκόταν φυλακισμένος επί βρετανικού εδάφους.

Στη Γερμανία, ο Ρίχαρντ Στράους, αναγνωρισμένος εκείνη πια την εποχή ως ο μεγαλύτερος εν ζωή συνθέτης της χώρας του, παρακολούθησε το ανέβασμα της «Σαλώμης» του Ουάιλντ (σε μετάφραση της Γερμανίδας Χέντβιχ Λάχμαν) στις 15 Νοεμβρίου 1902 στο «Μικρό Θέατρο» του Βερολίνου, σε σκηνοθεσία του μεγάλου Μαξ Ράινχαρντ. Ωστόσο, ήδη τότε ο Στράους, όχι μόνο είχε οραματιστεί να μεταφέρει το θεατρικό έργο στον χώρο της όπερας αλλά είχε κιόλας ξεκινήσει να κάνει τα πρώτα σχέδια μίας τέτοιας όπερας, βασισμένης στη γερμανική μετάφραση της Λάχμαν, που είχε φτάσει στα χέρια του λίγο καιρό πριν μέσω ενός νεαρού Αυστριακού συγγραφέα. Τελικά, η όπερα, ο βασικός μουσικός σκελετός της οποίας είχε εν πολλοίς διαμορφωθεί ως το καλοκαίρι του 1904, ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 1905. Το πρώτο ανέβασμα της μονόπρακτης «Σαλώμης» του Ρίχαρντ Στράους έγινε στη Βασιλική Όπερα της Δρέσδης στις 9 Δεκεμβρίου 1905 υπό τη διεύθυνση του Αυστριακού μαέστρου Ερνστ φον Σουχ (1846 - 1914). Η πρεμιέρα, παρά τις αξιοσημείωτες δυσκολίες του έργου για τους λυρικούς τραγουδιστές, ήταν ένας πραγματικός θρίαμβος και η «Σαλώμη» αποθεώθηκε από το κοινό – αν και κάποιοι κριτικοί προτίμησαν μάλλον να σταθούν στο «ανήθικο» περιεχόμενό της.

Επιφανείς συνθέτες της εποχής εξήραν τη μουσική της όπερας, όπως ο Γκαμπριέλ Φωρέ που έκανε λόγο για «τη μαγεία της ορχηστρικής τεχνικής από μία πραγματική μεγαλοφυΐα», ο Πωλ Ντυκά που ομολόγησε ότι η «Σαλώμη» του αποκάλυψε «μυστικά» της ενορχήστρωσης που του ήταν άγνωστα μέχρι τότε, και ο Γκούσταβ Μάλερ, ο οποίος έγραψε ότι πρόκειται «για ένα από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα των καιρών μας, είναι η φωνή του πνεύματος της Γης που μιλά μέσα από την καρδιά μιας μεγαλοφυΐας». Ωστόσο, το θέμα και το υπερβολικά αισθησιακό για τα ήθη της εποχής περιεχόμενο της όπερας δημιούργησε αναμενόμενα δυσκολίες στο να ανέβει σε λυρικά θέατρα της Ευρώπης ή της Αμερικής (στην Κρατική Όπερα της Βιέννης ανέβηκε για πρώτη φορά το 1918!). Η σύζευξη στοιχείων, όπως η ερωτική εμμονή, η βλασφημία, η σεξουαλική παρενόχληση, η βία, η δολοφονία, ακόμα και η νεκροφιλία (μιας και η Σαλώμη φιλά προς το τέλος του έργου το κομμένο κεφάλι του Ιωάννη) ήταν εγγύηση σκανδάλου – ενός σκανδάλου βεβαίως που σε βάθος χρόνου λειτουργούσε θετικά για ένα έργο με αναμφίβολα συγκλονιστική μουσική.

Πολλά χρόνια μετά τη σύνθεση της Σαλώμης, λίγο πριν το τέλος της ζωής του, ο ίδιος ο Στράους περιέγραψε τον σκοπό του κατά τη σύνθεση της όπερας, να πετύχει «πραγματικά εξωτικές αρμονίες που λαμπυρίζουν, ιδίως κατά τις πράξεις πτώσεις, σαν ιριδίζον μετάξι». Πράγματι, η αρμονική γλώσσα του έργου είναι εξαιρετικά προχωρημένη για την εποχή, κάνοντας χρήση πεντατονικών κλιμάκων, απότομων μετατροπιών σε απομακρυσμένες τονικότητες, ακόμα και διτονικότητας. Πάντως, παρά τους απαιτητικούς φωνητικά πρωταγωνιστικούς ρόλους, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ορχήστρα αναδεικνύεται ως ο βασικός «πρωταγωνιστής» του έργου: παρά την ογκώδη ορχήστρα που απαιτείται, η ενορχήστρωση παραμένει διαυγής στα μεγαλύτερα τουλάχιστον τμήματα του έργου, το οποίο με μία δόση χιούμορ ο συνθέτης αποκάλεσε κάποτε ως «σκέρτσο με μία θανατηφόρα κατάληξη», δίνοντας παράλληλα την ερμηνευτική οδηγία πως πρέπει να παιχτεί «σαν αέρινη μουσική του Μέντελσον». Κάθε βασικός χαρακτήρας του έργου συνδέεται και με ένα τονικό κέντρο (π.χ. ο Γιοκανάν με το λα ύρεση και η Σαλώμη με το ντο δίεση), ενώ ο συνθέτης, ακολουθώντας την πρακτική του Ρίχαρντ Βάγκνερ στα μουσικά δράματα της ωριμότητάς του, αξιοποιεί συστηματικά τα λεγόμενα «καθοδηγητικά μοτίβα», μοτίβα δηλαδή που συνοδεύουν κατά την εξέλιξη του έργου ήρωες, συναισθήματα και καταστάσεις. Πλέον αναγνωρίσιμο σημείο της όπερας είναι αναμφίβολα ο ορχηστρικός «Χορός των επτά πέπλων», που είναι το τελευταίο χρονικά κομμάτι του έργου που γράφτηκε: είναι αφ' εαυτού ένα συμφωνικό ποίημα σε μικρογραφία, στο οποίο το βιεννέζικο βαλς ερωτοτροπεί με εξωτικά, ανατολίτικα στοιχεία και οδηγείται σταδιακά προς έναν φρενήρη παροξυσμό μουσικού αισθησιασμού.

**Ελένα
Στίκινα**
Σαλώμη

**Ανδρέας
Καραούλης**
2ος Ιουδαίος

**Βόλφγκανγκ
Άμπλινγκερ-
Σπερχάκε**
Ηρώδης

**Γιάννης
Φύλιας**
3ος Ιουδαίος /
2ος Ναζωραίος

**Δημήτρης
Τηλιακός**
Ιωάννης
Βαπτιστής

**Διονύσης
Μελογιαννίδης**
4ος Ιουδαίος

**Κατερίνα
Οικονόμου**
Ηρωδιάς

**Διονύσης
Τσαντίνης**
5ος Ιουδαίος /
Καπαδόκης

**Βασίλης
Καβάγιας**
Ναραβώθ /
1ος Ιουδαίος

**Γιάννης
Σελτσανιώτης**
1ος Ναζωραίος /
2ος Στρατιώτης

Νεφέλη Κωτσέλη
Ακόλουθος &
1ος Σκλάβος

**Αλέξανδρος
Λούτας**
1ος Στρατιώτης